

ТАБЕНСЬКА

Оксана Ігорівна
oksana.tabenska.68@gmail.com

УДК 338.48 (1-22) : 316.42

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ – ЗНАЧНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ
ВНЕСОК У РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИGREEN TOURISM – SIGNIFICANT SOCIAL CONTRIBUTION TO THE
DEVELOPMENT UKRAINIAN CULTURE

к.е.н., доцент, Вінницький
національний аграрний
університет факультет
менеджменту та права

Досліджено сутність та виміри національної ідентичності, традицій, звичаї, обряди, особисті та сімейні свята, пов'язані з політичними, релігійними та культурними традиціями. Проаналізовано туристичні маршрути та екологічні стежки на Вінниччині.

Исследована сущность и измерения национальной идентичности, традиции, обычаи, обряды, личные и семейные праздники, связанные с политическими, религиозными и культурными традициями. Проанализированы туристические маршруты и экологические тропы Винницкой области.

The essence and dimensions of national identity, traditions, customs, ceremonies, personal and family holidays related to political, religious and cultural traditions are investigated. The tourist routes and ecological trails in Vinnitsa region are analyzed.

Ключові слова: сільський туризм, сільські території, туристичні оператори, звичаї, ритуали, мова, релігія, традиції, звичаї, обряди, особисті та сімейні свята

Ключевые слова: сельский туризм, сельские территории, туристические операторы, обычаи, ритуалы, язык, религия, традиции, обычаи, обряды, личные и семейные праздники

Keywords: rural tourism, rural territories, tourist operators, customs, rituals, language, religion, traditions, customs, ceremonies, personal and family holidays

ВСТУП

В умовах трансформаційних процесів, які відбуваються в Україні на сучасному етапі важливо зберегти національну ідентичність. Зарубіжні та вітчизняні вчені в своїх дослідженнях аналізують модернізацію та пост-модернізацію суспільства, модернізацію у тіні імперій, вплив міграції на національну ідентичність, європейську, американську ідентичність, космополітизм та націоналізм.

Виникають питання, який напрям розвитку обрати для України, яким чином використати переваги глобалізаційних процесів, за допомогою яких ресурсів зберегти та відроджувати культурно-історичні пам'ятки, традиції та звичаї народу.

Наукові розробки з проблем розвитку ідентичності, вимірів національної ідентичності, збереження народних традицій, звичаїв, обрядів здійснили зарубіжні та вітчизняні вчені, а саме: О.Босий, М. Гібернау, В. Гетьман, Я. Грицак, Л. Мусихіна і є важливою теоретико-методологічною базою для подальших досліджень.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні суті ідентичності, вимірів національної ідентичності, традицій святкування особистих та сімейних свят, а також громадських свят пов'язаних з політичними, релігійними та культурними традиціями.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

В дослідженнях зарубіжних вчених зазначається, що: «Будь-яка ідентичність виникає в рамках системи соціальних відносин та уявлень. Визначальними критеріями ідентичності є неперервність у часі й диференціація від інших, це два основоположні елементи національної ідентичності. Неперервність походить від уявлення про націю як історично закорінену сутність, спроектовану в майбутнє. Індивіди сприймають цю неперервність завдяки низці відчуттів, які поширюються в часі і об'єднані спільним значенням. Що його здатні зрозуміти тільки «свої».

Диференціація є наслідком усвідомлення формування окремої громади, що має спільну культуру, минуле, символи і традиції, пов'язані з якоюсь обмеженою територією. Люди, які поділяють якусь конкретну національну ідентичність, з різною силою покликаються на віру в спільну культуру, історію, спорідненість, мову, релігію, територію, долю» [1, с. 18-20].

Україна має проблеми зі своєю ідентичністю. Проте ці проблеми не загрожують їй буттю як незалежної держави є хворобою, але хворобою не смер-

тельною. Сьогодні в суспільстві є величезний запит на оновлення. Проект оновлення України охоплює широке коло завдань і сфер, які потребують фахової оцінки експертів. Політичної апробації. Засвоєння на рівні свідомості і психології кожного громадянина. Україна не має дешевих ресурсів. Її головний ресурс – це самі люди, які вміють виживати за будь-яких умов [3, с. 19-23].

Вітчизняний вчений-етнограф Босий О. в своїх дослідженнях зауважує:

“Ритуал і символ виконують ряд життєво важливих функцій у культурі: вони виступають активним регулятором соціальної поведінки людини, інструментом її адаптації в етнокультурні, центрують ідейно-ціннісні орієнтації. Роль символів як дієвого стабілізаційного інструмента культури особливо посилюється в періоди кардинальних соціальних змін та екологічних криз. Адже саме через символи носії традиції моделюють світ, і таким чином підпорядковують його собі.

Традиційні символи українців: державні, релігійні, міфологічні, обрядові визначають життєві і духовні координати народної культури, стверджують її глибинність і своєрідність, надають сенс всьому, що відбувається у житті носіїв традиції. Символи знаходять найповніше вираження своїх сутнісних характеристик і властивостей саме у звичаєво-обрядовій сфері діяльності людини” [3, с. 5-6].

Етнограф Л. Мусихіна вважає, що: “Крім особистих і сімейних свят, завжди були свята, важливість яких визнавали цілою громадою чи народом. Частина громадських свят пов’язана з політичними, релігійними чи культурними подіями, однак інша частина має астрономічні чи язичеські корені, історично асимільовані релігією. Саме ця група свят відіграє вирішальну роль у вивченні магічного складника світогляду наших предків.

Майже на всі свята прийнято “здоровити“, тобто вітати знайомих, рідних, а то й просто зустрічних. Поздоровлення з побажаннями особливо значну силу мають у поєднанні з вірою в ініціальну магію Нового року, нового року, у разі зміни соціального статусу. Вірили, що промовлені щиро віншування здійсняться, оскільки саме цієї пори відкриваються небеса або для всіх людей (у громадське чи релігійне свято), або для однієї людини (в особисте свято).

В цей день в окремих регіонах України водять козу, на Закарпатті в окремих селах – змія, у Карпатах – ведмедя. Вважають, що це примножить достатки і здоров’я всіх мешканців господи. Такі обходи тварини-тотема або ж людини, переодягненої в тотем, дворами всіх, приналежних до роду тварини-першопредка, відомі в багатьох народів [4, с. 32-33].

У чарівні зимові дні народні традиції презентували у Вінницькому обласному краєзнавчому музеї. Працівники музею організували виставку, на відкриття якої завітали керівник етно-майстерні «Коло» та фольклорного гурту «Макоша» Юлія Васюк, викладачі педагогічного університету факультетів історії, етнології і права, кандидат історичних наук, доцент

Віктор Косаківський та відома писанкарка, етнограф, також викладач педагогічного університету Тетяна Пірус, разом зі своїми вихованцями; студенти Вінницького інституту економіки Київського національного торговельно-економічного університету та Вінницького національного аграрного університету за спеціальністю "Туризм".

Захід проводився за координації етнографа Вінницького обласного краєзнавчого музею, кандидата історичних наук, краєзнавця, члена Національної спілки краєзнавців України Іваневич Лілії, яка детально розповіла, як у селі Попова Гребля до наших днів зберігся дещо відмінний порядок щедрування з більшим складом учасників. Ритуал «Маланка» зібрав у собі різні епохи – архаїчні уявлення, вірування, пережитки магічних церемоній з циклу календарної, шлюбної та ініціальної звичаєвості (посвячення підлітків у стан дорослості).

В презентацію виставки органічно вплився акапельний виступ чоловічого музичного гурту «Явір» с. Попова Гребля. Автентичні маланкові пісні, шедрівки, старовинні вишиванки, притаманні Подільському краю, перенесли усіх присутніх до витоків української самобутності.

Ритуал «Маланка» акумулював ідеологічні стереотипи різних епох – архаїчні уявлення, вірування, пережитки магічних церемоній з циклу календарної, шлюбної та ініціальної звичаєвості (посвячення підлітків у стан дорослості). [5].

Туристичні маршрути Національного наукового парку "Кармелюкове Поділля" відображені на рис. 1.

Необхідно зазначити, що на територіях екстернів рекреації з метою огляду місцевості та відпочинку головним чином створюють туристичні маршрути, екскурсійні та прогулянкові еколого-освітні стежки (лінійні, радіальні, кільцеві), готуються місця для ночівлі (хижі, шале, білуачні стоянки) тощо. Туристичний продукт можна розуміти двоюко: вузько – як напрямок, топографічно визначений на місцевості та карті, і широко – як турпродукт. В останньому випадку він, маючи споживну вартість, задовольняє природну потребу людей в активному відпочинку і реалізується (турфірмами) через купівлю-продаж.

Екологічна стежка – спеціальний продукт, який створюється на природно-заповідних територіях з метою демонстрації природоохоронних, естетичних та культурних цінностей. Екскурсії на екологічних стежках можуть проводитися фахівцями заповідних установ і спеціально підготовленими екскурсоводами [7, с. 48-50].

Розглянемо одноденний зимовий туристичний маршрут «Весела Маланка». Туристам пропонується відвідати с. Червона Гребля (Вінницька обл.), де традиції та звичаї святкування «Маланки» залишилися в первозданному вигляді. Кульмінацією свята є обрядове дійство Маланок, які у змаганнях виборюють звання найкращої.

Туристичний маршрут «Весела Маланка “Національного наукового парку “Кармелюкове Поділля”» відображений на рис. 2.

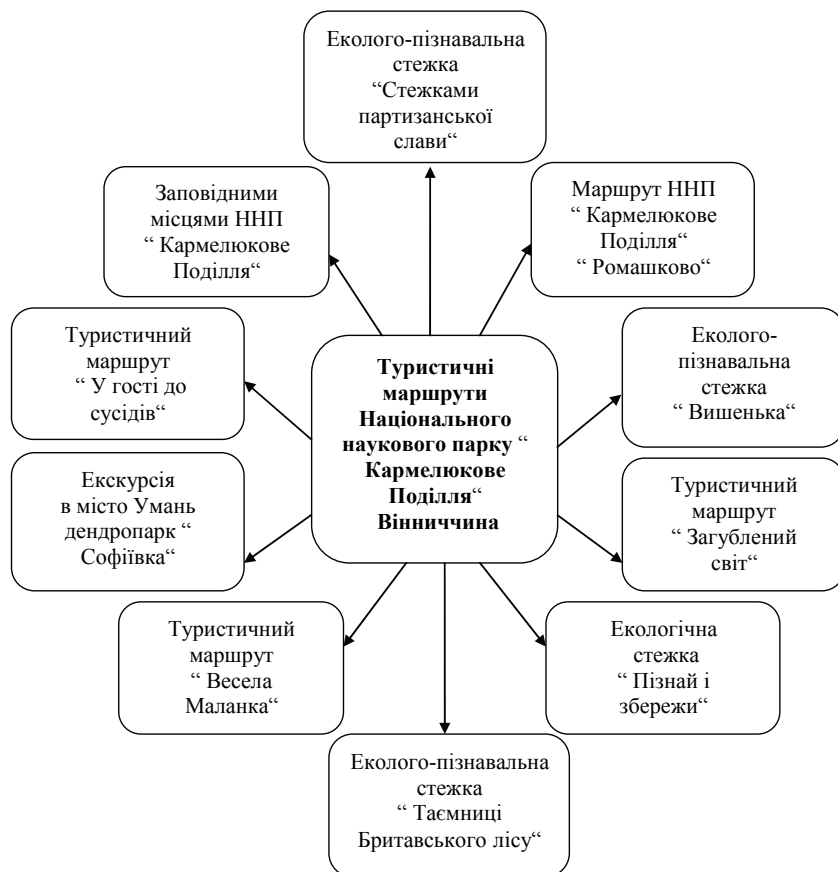

Рис. 1. Туристичні маршрути Національного наукового парку "Кармелюкове Поділля" [сформовано автором за даними [6]]

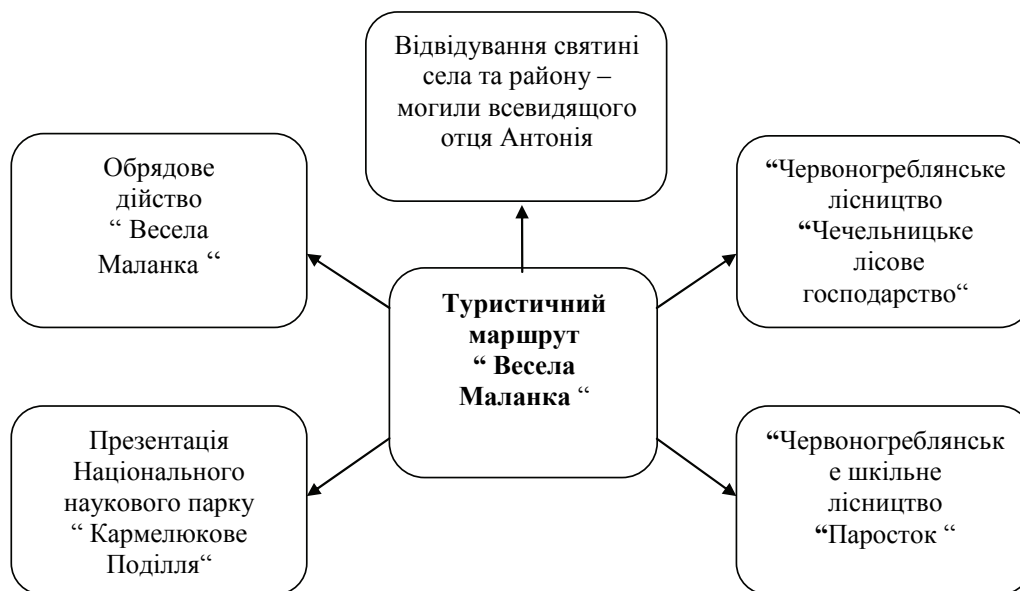

Рис. 2. Туристичний маршрут "Весела Маланка" Національного наукового парку "Кармелюкове Поділля" [сформовано автором за даними [6]]

Необхідно продовжувати дослідження проблем розвитку сільських територій, а також туристичної інфраструктури. Вважаємо, що актуальним залишається питання створення туристичного кластера "Вінниччина" для якісного удосконалення співпраці органів державної влади, наукових, науково-дослідних установ, навчальних закладів, туристичних аген-

цій, готельно-ресторанних комплексів, інформаційно-туристичних центрів.

Заслуговує на увагу зарубіжний та вітчизняний досвід створення тематичних сіл, які забезпечують жителям сіл та містечок різноманітні туристичні атракції і відповідно частково вирішують проблему зайнятості у сільській місцевості, особливо – молоді.

Вітчизняні вчені-економісти вважають, що особливу увагу необхідно звернути на розвиток сільських територій, активізувати діяльність територіальних громад щодо створення спеціалізованих (переробних, постачальницьких, маркетингових, сервісних), багатофункціональних кооперативів та кооперативів при сільських громадах.

Для підвищення рівня конкурентоспроможності в аграрному виробництві, в умовах співпраці України з Світовою організацією торгівлі, важливо забезпечити внутрішню потребу країни в продуктах харчування на рівні раціональних норм, сформувані необхідний експортний потенціал, а також підвищити ефективність виробництва за рахунок зниження собівартості продукції. Актуальність даного питання не викликає сумніву.

Важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності підприємств продовольчого підкомплексу та їх участі в організованому продовольчому ринку є розвиток сільськогосподарської кооперації, завдяки якій досягається залучення виробленої ними продукції в економічний обіг. По суті кооперація в сучасних умовах є одним із пріоритетних напрямів розвитку продовольчого підкомплексу АПК України [8, с. 9-12].

Вчені-економісти, політики, громадські діячі пропонують в нашій країні здійснити економічний "прорив", тобто інноваційний розвиток виробництва, переробки, реалізації органічної сільськогосподарської продукції, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Одним із важливих факторів, який забезпечить зміну парадигми окремого громадянина та суспільства, в цілому, вважають виховання професійного

лідера, проактивну особистість, патріота своєї країни, який відроджує культурно-історичну спадщину та збагачує її для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Гібернау М. Ідентичність націй / М. Гібернау. – К.: Темпора, 2012. – 304 с.
2. Грицак Я.Ю. 26-й Процент, або як подолати історію: Науково - популярне видання / Я.Ю. Грицак. – К.: Фонд Порошенка, 2016. – 136 с. – (Серія "Жити по-новому").
3. Священне ремесло Мокоші. Наукове видання - Вінниця: Видавництво-друкарня «Діло» ФОП Рогальська І.О., © Босий О.Г., 2011.- 212 с. Обкладинка м'яка
4. Мусіхіна Л.І. Магія українців устами очевидців / Л.І. Мусіхіна – К.: ТОВ "Гамазин", 2012. – 400 с. – (Серія "Манускрипт").
5. Стороженко Л. Виставка "На Маланки та Василя: традиції святкування на Поділлі". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://karmelukove.com>
6. Стежки та маршрути Національного природного парку "Кармелюкове Поділля". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://karmelukove.com>
7. Гетьман В.І. Українські Карпати. Ландшафтно-рекреаційні ресурси. Навчальна книга / В.І. Гетьман. – Тернопіль: "Богдан", 2010. – С. 48-50.
8. Шибанін В.С. Розвиток кооперації в АПК: проблеми та напрями подолання / В.С. Шибанін, Т.В. Шевченко // Економіка АПК. – 2013. – № 2. – С. 9-12.